

RIIGI TEATAJA

Nr. 15.

19. veebruaril 1937.

Nr. 15.

- Art. 116. Sõjaväeteenistuse seadus.
117. Otsus Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamiseks.
118. Otsus Võru linna administratiiv-piirkonna laiendamiseks.
119. Sisekaitse ülema sundmääruse nr. 22 õiendus.
120. Otsus 1937 aasta linnamaksude võtmiseks Nõmmel.
121. Sundmääruse muutmise määrus ehitiste kohta Võrumaal.

116. Sõjaväeteenistuse seadus.

Antud Riigivanema poolt dekreedina 5. veebruaril 1937.

I.

1. peatükk.

Üldeeskirjad.

§ 1. Eesti Vabariigi iga kodaniku pühim kohus on kaitsta Eesti Vabariiki ja selles kehtivat seaduslikku korda.

§ 2. Riigikaitseks ettevalmistumise ja valmisoleku ning riigikaitse teostamise alal käesoleva seaduse alusel kodanikkudel lasuvate kohuste täitmine moodustab sõjaväeteenistuse.

Aja kestusel, mil kodanik on kohustatud kandma sõjaväeteenistuskohuseid, on ta sõjaväeteenistuskohuslik.

§ 3. Sõjaväeteenistus on kohuslik Eesti Vabariigi kõigile meeskodanikkudele ja iga meeskodanik peab isiklikult täitma selle teenistuse kohuseid käesolevas seaduses ettenähtud alustel ja korras.

§ 4. Sõjaväeteenistus jaguneb:

- 1) riigikaitseks kasvatuseks ja õpetuseks;
- 2) tegelikult sõjaväeteenistuseks;
- 3) teenistuseks reservis.

§ 5. Riigikaitse kasvatuse ja õpetuse all mõistetakse riigikaitse ettevalmistamist, mis antakse:

- 1) õppeasutistes õppijatele — õppeasutistes viibimise kestusel;
- 2) koolis mittekäijatele — enne ajateenistusse astumist.

§ 6. Tegelikuks sõjaväeteenistuseks loetakse:

- 1) ajateenistus (§ 17 ja 20);
- 2) viibimine õppustel (§ 25 ja 120);
- 3) teenimine sõjaväe-õppeasutistes õpilasena (§ 69);
- 4) teenimine sõjaväe-orkestrites orkestri-õpilasena (§ 67);
- 5) teenimine sõjaväe koosseisus, võetuna sinna ohvitserina, allohvitserina või sõdurina (§ 11) pärast ajateenistust;
- 6) teenimine § 12 ettenähtud ametikohtadel väljaspool sõjaväge;
- 7) teenimine sõjaväes, kutsutuna sinna mobilisatsiooni või sõja korral (§ 26).

§ 7. Teenistuse reservis moodustab nende kohuste täitmine, mis kodanikule on ette nähtud selleks, et teda oleks võimalik igal ajal kutsuda tegelikku sõjaväeteenistusse.

§ 8. Riigikaitseks korraldatud relvastatud jõudu, mis on moodustatud käesoleva seaduse alusel tegelikku sõjaväeteenistusse võetud kodanikkudest, nimetatakse sõjaväeks. Sõjaväe korralduse määravad vastavad seadused ja seadlused.

§ 9. Meeskodanikke, kes kuuluvad järjekorraliselt sõjaväkke ajateenistusse võtmisele, nimetatakse kutsealusteks.

§ 10. Tegelikus sõjaväeteenistuses (§ 6) olevaid kodanikke nimetatakse sõjaväelasteks.

Ajateenistuses olevaid sõjaväelasi nimetatakse ajateenijateks.

Reservi arvatud kodanikke nimetatakse reservlasteks.

§ 11. Sõjalise ettevalmistuse ulatuse ja täidetavate ülesannete iseloomu poolest jagunevad sõjaväelased ja reservlased ohvitserideks, allohvitserideks ja sõduriteks.

Sõjaväelaste ja reservlaste lähem liigitus ja nende teenistuskäik, kuivõrd see ei ole ette nähtud käesolevas seaduses, määratakse vastavates seadlustes.

§ 12. Sõjaväelased võivad vastavates seadustes või seadlustes ettenähtud alustel teenida ka väljaspool sõjaväge Riigivanema poolt kinnitatud koosseisudes sõjaväelastele ettenähtud ametikohtadel.

Samuti võivad sõjaväelased teenida väljaspool sõjaväge sõjaväelastele mitte-ettenähtud ametikohtadel vastavates seadustes või seadlustes ettenähtud alustel.

§ 13. Kodanikke, kes on mõistetud sunnitööle, ei võeta sõjaväeteenistusse, vaid määratakse tööteenistusse, kusjuures tegeliku sõjaväeteenistuse asemel nad pannakse täitma riigikaitse huvide kohaseid töid.

Tööteenistust kandma kohustatud kodanikke nimetatakse tööteenistuskohuslasteks.

2. peatükk.

Sõjaväeteenistuse kestus ja käik.

§ 14. Riigikaitsele kasvatusele ja õpetusele alluvad:

- 1) kõigis õppeasutistes, kaasa arvatud Tartu Ülikool ja Tallinna Tehnikainstituut, õppivad meeskodanikud — kogu õppeasutistes viibimise aja kestusel;

2) koolis mittekäijad meeskodanikud — alates 13. eluaastast kuni sõjaväkke ajateenistusse astumiseni.

Riigikaitselise kasvatus ja õpetuse teostamise lähemad alused, ulatuse ja korra määrab Riigivanem.

§ 15. Riigivanemal on õigus oma määrusega vabastada eelmises (14.) paragrahvis ettenähtud riigikaitselise kasvatus ja õpetuse kohustest:

- 1) õpilasi (§ 14 p. 1), kes on täitnud ajateenistuse;
- 2) õpilasi (§ 14 p. 1), kes ei ole täitnud ajateenistust, — üksikute õppeaastate või õppeasutiste järgi;
- 3) koolis mittekäijaid (§ 14 p. 2) — kas kõiki või osaliselt.

§ 16. Ajateenistusse võetakse meeskodanikud 20-aastaselt.

Vajaduse korral võib Riigivanema otsusega võtta ajateenistusse meeskodanikke ka 19- või 18-aastaselt.

§ 17. Ajateenistuse kestus on 12—24 kuud, olenevalt riigikaitse nõuetest ja ajateenijate väljaõppeks igas väeliigis või väeosas või allüksuses vajalikust ajast.

Ajateenistuse kestuse igas väeliigis, väeosas või nende allüksustes määrab Riigivanem.

§ 18. Mobilisatsiooni väljakuulutamisel ajateenistuses olevad ja sõja ajal ajateenistusse võetavad kodanikud pärast eelmises (17.) paragrahvis tähendatud aja ärasteenimist loetakse mobiliseerituks ning nad jäävad teenima edasi ühesugustel alustel mobiliseeritud reservlastega niikauaks, kui seda nõuavad riigikaitse huvid.

§ 19. Eesti kodakondsusse astunud välisriikide kodanikkudel arvestatakse ajateenistus, mille nad on täitnud välisriigi sõjaväes. Kui isik ei ole täitnud ajateenistust välisriigi sõjaväes või kui ajateenistus välisriigi sõjaväes kestis Eestis ettenähtud ajast vähem, siis on ta kohustatud, kui ta on alla 35 aasta vana, ära teenima Eesti sõjaväes vastavalt kas terve § 17 ettenähtud aja või selle osa, mis ta välisriigi sõjaväes vähem teenis. Tähendatud isikud võetakse ajateenistusse pärast Eesti kodakondsusse astumist ühes lähema kutse kodanikkude ajateenistusse võtmisega.

§ 20. Ajateenistusena (§ 17) ei võeta arvesse aega, mille kestusel ajateenija on:

- 1) vahi all viibinud juurdluse või eeluurimise puhul määratud tõkkeabinõu korras, välja arvatud juhud, kui ajateenija on kohtu poolt õigeks mõistetud või kui süüdistusasi on vastava võimu poolt lõpetatud;
- 2) vahi all viibinud kohtuotsuse põhjal;
- 3) distsiplinaarkaristusena kartserarestis viibinud kogusummas üle seitsme ööpäeva teenistusaja kestusel;
- 4) redus olnud;
- 5) erakorralisel puhkusel viibinud (§ 32);
- 6) suguhaiguste ravimisel haigemajades ja sellest tingitud terviseparanduslikul puhkusel viibinud;
- 7) peale eelmises (6.) punktis nimetatud aja kokku üle kahe kuu haiglates ja terviseparanduslikul puhkusel viibinud, välja arvatud juhud, kui ravimisel või terviseparanduslikul puhkusel viibimine on tingitud teenistuskohuste täitmisel saadud vigastustest või haigustest.

Käesolevas paragrahvis tähendatud põhjustel § 17 ettenähtud ajast puudujäänud osa on ajateenija kohustatud tagantjärele ära teenima.

Tegelikust sõjaväeteenistusest vabastamise korral on ajateenijad kohustatud neile distsiplinaarkaristusena määratud, kuid kandmata jäänud kartseraresti ära kandma, kui karistuse täitmisele on asutud nende teenistuses olemise ajal.

§ 21. Riigivanemal on õigus:

- 1) vabastada ajateenijaid, kas kõiki või väljaõppeliikide või väeosade või nende allüksuste kaupa, tegelikust sõjaväeteenistusest ka enne ettenähtud ajateenistuse (§ 17) täitmist, kui vabastatavate väljaõpe ja riigikaitse huvid seda võimaldavad;
- 2) edasi lükata kuni 6 kuud ettenähtud ajateenistuse (§ 17) täitnud ajateenijate teenistusest vabastamist kas kõigil või üksikute väljaõppeliikide või väeliikide või väeosade või nende allüksuste ajateenijail, kui riigikaitse huvid seda nõuavad.

§ 22. Ajateenistuse täitnud kodanikud vabastatakse tegelikust sõjaväeteenistusest ja arvatakse reservi.

Ajateenistuse lõpp-päevaks loetakse tegelikust sõjaväeteenistusest vabastamise päev.

§ 23. Peale eelmises (22.) paragrahvis nimetatud kodanikkude arvatakse reservi:

- 1) kõik 17—35-aastased meeskodanikud, kes veel ei ole täitnud ajateenistust;
- 2) kõik sõjaväeteenistuskõlblikud meeskodanikud, kelle ajateenistuse vahekord lahendatakse pärast selle aasta 1. jaanuari, millele eelneva aasta jooksul nad on saanud 35-aastaseks.

Punktis 2 nimetatud kodanikke ajateenistusse ei määrata.

§ 24. Teenistus reservis kestab:

- 1) eelmise (23.) paragrahvi p. 1 tähendatud meeskodanikkudel — selle aasta 1. jaanuarist, millele eelneva aasta jooksul nad on saanud 17-aastaseks, kuni ajateenistusse astumiseni;
- 2) ohvitseridel ja kõrgema haridusega muudel reservlastel — reservi arvamise päevast kuni selle kalendriaasta lõpuni, mille jooksul nad saavad 60-aastaseks;
- 3) kõigil p. 1 ja 2 tähendamata reservlastel — reservi arvamise päevast kuni selle kalendriaasta lõpuni, mille jooksul nad saavad 55-aastaseks.

Riigivanemal on õigus lühendada teenistust reservis p. 2 tähendatud kõrgema haridusega reservlastel-mitteohvitseridel, kas kõigil või osal nendest, kuni 55. eluaastani ja pikendada seda teenistust p. 3 tähendatud reservlaste mõnedel liikidel kuni 60. eluaastani.

§ 25. Reservlasi võib kutsuda õppustele kogu reservis olemise kestusel:

- 1) ohvitseri ja kõrgema haridusega muid reservlasi — kokku mitte rohkem kui neljateistkümneks kuuks;
- 2) allohvitseri ja kapraleid — kokku mitte rohkem kui üheteistkümneks kuuks;
- 3) muid reservlasi — kokku mitte rohkem kui kaheksaks kuuks.

§ 26. Mobilisatsiooni korral ja sõjaajal kutsutakse reservlased tegelikku sõjaväeteenistusse vajaduse järgi niikauaks, kui riigikaitse huvid seda nõuavad.

3. peatükk.

Sõjaväeteenistuskohuslikkude kodanikkude õigused ja kohused.

§ 27. Sõjaväeteenistuskohuslikkudel kodanikkudel on samad õigused ja kohused kui kõigil teistel Eesti Vabariigi kodanikkudel, välja arvatud käesolevas peatükis tähendatud erandid.

§ 28. Sõjaväelased on kohustatud alistuma sõjaväe seaduste, seadluste, määruste ja teenistuseeskirjade nõuetele. Erandeid § 12 tähendatud sõjaväelaste suhtes võib teha vastavates seadlustes ja teenistuseeskirjades.

§ 29. Sõjaväelastel on keelatud olla poliitiliste erakondade, igasuguste poliitilisi sihte taotlevate ühingute või muude säärase koondiste liikmeks ja osa võtta nende tegevusest, samuti on neil keelatud osa võtta igasugustest poliitilistest miitingutest, koosolekutest, meeleavaldustest ja kihutustööst.

Ajateenijad rahuajal ei võta osa rahvahääletustest ja Riigivanema, Riigikogu, omavalitsuse või muude rahvaesinduskogude valimistest.

Esimeses lõikes tähendatud erakondade, ühingute või koondiste liikmeks olemine ei ole keelatud õppustel viibivatel reservlastel, kuna poliitilistest miitingutest, koosolekutest, meeleavaldustest ja kihutustööst osavõtmise keeld on kehtiv ka nende kohta õppustel viibimise aja kestusel.

§ 30. Sõjaväelased, välja arvatud ajateenijad ja õppustele kutsutud reservlased, kes annavad nõusoleku enda valimiseks Riigikogusse, muude rahvaesinduskogusse või omavalitsuse esinduskogusse või kes valituna rahvaesinduskogusse või omavalitsuse esinduskogusse ei loobu selle esinduskogu liikme volitustest, vabastatakse rahuajal tegelikust sõjaväeteenistusest vastavates seadlustes ettenähtud korras.

§ 31. Ajateenijad võivad saada teenistusaja kestusel väeosa ülema poolt kuni seitse päeva korralist puhkust, mis neile antakse kas korraga või osakaupa.

Väeosa ülemal on õigus puhkusest ilma jätta teenistuskohuseid halvasti täitvaid ajateenijaid, kiiduväärt teenistuse eest aga seda puhkust kuni seitsme päeva võrra pikendada.

Pühade puhul antavaid puhkusi ei arvestata käesolevas paragrahvis tähendatud normi hulka.

§ 32. Peale eelmises (31.) paragrahvis tähendatud puhkuse võivad ajateenijad saada teenistusaja kestusel erakorralist puhkust diviisi ülema loal kuni ühe kuuni, missuguse puhkusaja kestusel puhkuselolijad ei saa palka.

Erakorralistel juhtudel võivad Sõjaminister või Sõjavägede Juhataja, kumbki oma alluvusest, lubada ajateenijaid erakorralisele puhkusele kuni kuue kuuni, missuguse puhkusaja kestusel puhkuselolijad ei saa palka ega varustist.

§ 33. Riigiraudteedel, -laevadel ja kõigil muudel riigi üldkasutataval liiklemisvahenditel sõites saavad sõjaväelased kõigis klassides viiekümneprotsendilise sõiduhinna alanduse reisijateveo-tariifides ettenähtud kõigi veo- maksumääradest.

Eelmises lõikes ettenähtud piirides võib sõiduhinna alandust või muid soodustusi riigi üldkasutatavate liiklemisvahendite kasutamisel anda ka reservlastele Vabariigi Valitsuse vastavate määruste alusel.

§ 34. Sõjaväeteenistuskohuslikud kodanikud, kes on omandanud kõrgema hariduse, on kohustatud kolme kuu jooksul pärast kõrgema õppeasutise lõpetamist sellest teatama ja esitama oma kõrgemat haridust tõendava dokumendi ärakirja:

- 1) tegelikus sõjaväeteenistuses olles — oma ülemusele;
- 2) reservis olles — kohaliku sõjaväeringkonna staabile.

Need, kes on omandanud kõrgema hariduse enne käesoleva seaduse kehtimahakkamist, on kohustatud samas korras sellest teatama kuue kuu jooksul pärast käesoleva seaduse kehtimahakkamist.

§ 35. Sõjaväelastele ja nende perekondadele antakse pensioni ja toetusi vastavate eriseaduste ja seadluste alusel.

4. peatükk.

Kutsealuste registreerimine.

§ 36. Kõik meeskodanikud on kohustatud sel aastal, mille jooksul nad on saanud või saavad 20-aastaseks, 1. augustist kuni 1. septembrini end registreerima kutsealusena oma elukoha järgi: maal — valla- või alevivalitsuses, linnas — politseijaoskonnas, välisriigis viibides — vastavas Eesti saatkonnas või konsulaadis.

Vangistusasutistes vahi all viibijaid registreerivad vangistusasutised.

§ 37. Registreerimisel on kutsealused kohustatud esitama nende vanust ja haridust tõendavad tunnistused.

Registreerimisel nõutavaid tunnistusi annavad riigi- ja omavalitsusasutised kutsealustele tasuta.

§ 38. 20—60-aastased kõrgema haridusega meeskodanikud ja 20—55-aastased muud meeskodanikud, kes mõnesugustel põhjustel ei ole end registreerinud kutsealusena käesoleva seaduse § 36 ettenähtud korras, on kohustatud end registreerima kutsealusena samas paragrahvis ettenähtud asutistes 7 päeva jooksul pärast nende ilmumist nimetatud asutiste piirkonda.

§ 39. Kutsealuseid registreeriv asutis annab kutsealustele nende registreerimisel teada sõjaväeringkonna ülema poolt määratud aja ja koha, mil lal ja kuhu nad on kohustatud ilmuma järelevaatusele.

§ 40. Igal kodanikul on õigus registreerimisasutises tutvuda registreerimisandmetega ja nõuda nendes leiduvate vigade parandamist.

Kutsealuseid registreerivad asutised on kohustatud vigade või puuduste kõrvaldamise nõudmised läbi vaatama ja põhjendatud juhtudel andmed vastavalt parandama.

§ 41. Kutsealuseid registreeriv asutis (§ 36) saadab registreerimisandmed kutsealuste kohta 15. septembriks kohaliku sõjaväeringkonna staapi.

Välisriikides Eesti konsulaatides registreeritud kutsealuste kohta saadavad konsulaadid andmed oma alluvuse kohaselt vastavasse Eesti saatkonda, kes need andmed saadab edasi Sõjavägede Staapi, ära tähendades, missugusesse sõjaväeringkonda kutsealused soovivad ilmuda järelevaatusele.

§ 42. Kutsealune, kes pärast registreerimist on asunud elama teise sõjaväeringkonda ja soovib ilmuda järelevaatusele oma uue elukoha järgi, on kohustatud esitama vastava sooviavalduse selle sõjaväeringkonna staabile, kelle piirkonnas ta oli registreeritud.

Eelmises lõikes tähendatud kutsealuse registreerimisandmed saadetakse vastava sõjaväeringkonna staabi poolt selle sõjaväeringkonna staabile, kelle piirkonnas asub kutsealuse uus elukoht.

Järelevaatusele ilmumise aja ja koha teatab kutsealusele selle sõjaväeringkonna staap, kuhu on toodud üle kutsealuse registreerimisandmed.

5. peatükk.

Ajateenistusse vastuvõtmine.

§ 43. Ajateenistusse vastuvõtmist teostatakse sõjaväeteenistus-komisjonides, kellede arvu ja asukohta igas sõjaväeringkonnas määrab Sõjavägede Juhataja.

§ 44. Sõjaväeteenistus-komisjon koosneb esimehest ja neljast liikmest. Esimeheks on sõjaväeringkonna ülema poolt määratud ohvitser. Liikmeteks on maa- või linnavalitsuse esindaja, politseiprefekt või tema esindaja, Sõjaväe Tervishoiuvalitsuse poolt määratud sõjaväearst ja linna- või maa-arst või viimase poolt määratud jaoskonnaarst.

Sõjaväearsti puudumisel määrab Sotsiaalministeeriumi Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsus tema asemele riigi- või omavalitsusteenistuses oleva arsti.

Sõjaväeteenistus-komisjon võib vastuvõttu teostada ka väljaspool temale määratud asukohta.

Sõjaväeteenistus-komisjoni koosoleku ajad määrab sõjaväeringkonna ülem vajaduse järgi.

Sõjaväeteenistus-komisjon on otsusevõimeline, kui koosolekust võtab osa esimees ja vähemalt kaks liiget, viimaste hulgas üks arst.

Sõjaväeteenistus-komisjoni otsused tehakse häälteenamusega lahtisel hääletamisel. Häälte poolnemisel otsustab komisjoni esimehe hääle.

§ 45. Järjekorraliste kutsealuste tegelikuks sõjaväeteenistuseks kõlblikkuse järelevaatus on sõjaväeteenistus-komisjonides iga aasta oktoobri-, novembri- ja detsembrikuu jooksul.

Keskkooli ja sellest kõrgema haridusega kutsealuste ja vabatahtlikkude järelevaatuseks võib Sõjavägede Juhataja määrata eri tähtjad.

35-aastaste ja vanemate kutsealuste järelevaatust võib teostada ka nende registreerimisele järgneval lähemal sõjaväeteenistus-komisjoni koosolekul.

Täpse aja kutsealustele sõjaväeteenistus-komisjoni ilmuniseks määrab sõjaväeringkonna ülem.

§ 46. Kui olude tõttu on võimata kinni pidada eelmise (45.) paragrahvi esimeses lõikes tähendatud tähtjast, määrab Riigivanem Sõjaministri ettepanekul uue tähtaja. Sel juhul muudetakse samas korras vastavalt ka § 36 ja 41 ettenähtud tähtaegu.

§ 47. Kui raske haiguse või vigastuse või muu ülesaaamatu takistuse tõttu kodanikul on võimata isiklikult ilmuda sõjaväeteenistus-komisjoni, siis võib komisjon loobuda kodaniku isikliku ilmumise nõudmisest ja otsustada tema tegelikuks sõjaväeteenistuseks kõlblikkuse üle arsti ja omavalitsusasutise või politsei poolt antud tõenduste põhjal. Vajaduse korral võib komisjoni korraldusel järelevaatust teostada koha peal üks riigi- või omavalitsusteenistuses olevatest arstidest.

Sõjaväeringkonna ülemal on õigus kas isiklikult või oma esindaja kaudu koha peal kontrollida komisjoni mitteilmunud kodaniku seisukorda.

Välisriikides viibivatele Eesti kodanikkudele annab tõendusi omavalitsuse või politsei asemel Eesti saatkond või konsulaat. Viimased tõestavad ka välisriigis väljaantud arstitunnistusi.

§ 48. Tähtjal sõjaväeteenistus-komisjoni järelevaatusele teatamise seaduslikkudeks põhjusteks loetakse:

1) kutsealuse haigus, mis ei võimalda kodust lahkumist;

- 2) kutsealuse vahi all viibimine;
- 3) ilmutuse eel juhtunud õnnetus (nagu tulikahju, perekonnaliikme surm);
- 4) muud kõrvaldamatud takistused, mis ei võimalda ilmutist (nagu liiklemisühenduse katkemine, laeva hilinemine).

Kutsealused, kes eelmises lõikes loendatud põhjustel ei saa ilmuda määratud päevaks komisjoni, on kohustatud esitama sõjaväeringkonna staabile vastava ametiasutise või ametiisiku tõenduse. Välisriikides viibivate kutsealuste tähtajal mitteilmumise põhjusi tõendab Eesti saatkond või konsulaat.

Mitteilmumise põhjuste seaduslikkuse üle otsustab sõjaväeringkonna ülem.

§ 49. Määratud ajal järelevaatusele mitteilmunud kodanikud vaadatakse läbi sõjaväeteenistus-komisjonides nende ilmutamisele või ülesleidmisele järgneval lähemal komisjoni koosolekul.

Kutsealuste vahi alt vabastamise üle on vangistusametid kohustatud teatama iga kord vastava sõjaväeringkonna staabile.

§ 50. Kutsealused, kes mõnesugustel põhjustel ei ole end registreerinud § 36 ettenähtud korras, kuid määratud järelevaatuse ajal ilmuvad sõjaväeteenistus-komisjoni, registreeritakse komisjonis ja võetakse vastu üldises korras.

§ 51. Kui kutsealuse järelevaatusel sõjaväeteenistus-komisjonil on võimata kindlaks määrata tema tervislikku seisukorda või kui komisjonil tekib kahtlus, et järelevaadatava haigus või vigastus on tekitatud kunstlikult, siis komisjon saadab kutsealuse järelekatsumiseks lähemasse nõuetekohaselt sisse seatud haiglasse.

§ 52. Komisjoni poolt lahkarvamisega sõjaväeteenistuskõlbmatuks tunnustatud isikud saadetakse Sõjaväeteenistuse Peakomisjoni uuesti järelevaatomiseks, kui keegi komisjoni liikmetest seda nõuab.

§ 53. Kodanikud, kes sõjaväeteenistus-komisjoni poolt on tunnustatud sõjaväeteenistuskõlblikkudeks, loetakse ajateenistusse vastuvõetuiks komisjoni otsuse teatamise ajast arvates.

§ 54. Ajateenistusse vastuvõetuist:

- 1) need, kes vastuvõtmisaasta 1. jaanuariks olid nooremad kui 35-aastased, kuuluvad ajateenistusse määramisele;
- 2) need, kes vastuvõtmisaasta 1. jaanuariks olid 35-aastased või vanemad, arvatakse reservi ajateenistusse määramata.

Ajateenistusse määramisele kuuluvad kodanikud lastakse sõjaväeteenistus-komisjoni esimehe poolt ajutiselt koju kuni Sõjavägede Juhatajalt ajateenistusse astumiseks määratud tähtajani. Nimetatud tähtajaks on kojulasatud kodanikud kohustatud ilmuma sõjaväeringkonna ülema poolt neile määratud kogumiskohtadesse.

§ 55. Ajateenistusse määratavad kodanikud loetakse ajateenistusse astunuks sellest hetkest, mil nad ilmuvad kodusviibimiseks antud aja lõpul neile määratud kogumiskohtadesse.

Kogumiskohta ilmutamise päev loetakse ühtlasi ajateenistuse alguseks.

6. peatükk.

Ajateenistusse vastuvõtmise edasilükkamine.

§ 56. Kutsealusel, kes kannatab parandatavate haiguste või kehaliste puuete (§ 124 teine lõige) all, lükatakse sõjaväeteenistus-komisjoni või sõja-

väehaigla arstliku komisjoni otsusel ajateenistusse vastuvõtmine edasi kuni järgmise kutse kodanikkude ajateenistusse võtmiseni.

§ 57. Sõjaväeringkonna ülemal ja sõjaväeteenistus-komisjonil on õigus kutsuda igal ajal ilma ette teatamata uuele järelevaatusele neid isikuid, kelle ajateenistusse vastuvõtmine on edasi lükatud terviseparanduslikul otstarbel ja kelle kohta on tekkinud kahtlus või on saadud andmeid, et nende haiglane olek või vigastus, mille põhjal nende ajateenistusse vastuvõtmine edasi lükati, on tekitatud kunstlikult.

§ 58. Peale tervislikkude põhjuste (§ 56) lükatakse kutsealustel ajateenistusse võtmine edasi järgmistel alustel:

- 1) ühel kaksikvendadest — perekonnapea või selle puudumisel mõlema kaksikvenna palvel kuni teise kaksikvenna poolt ajateenistuse täitmiseni;
- 2) kutsealusel, kelle vanem vend on ajateenistuses või kes ühel ajal vanema vennaga ajateenistusse vastu võetakse — perekonnapea palvel kuni vanema venna poolt ajateenistuse täitmiseni;
- 3) kutsealusel, kelle perekonnas ei ole peale tema teisi töövõimelisi liikmeid või kelle majanduslik seisukord on iseäranis raske — perekonnapea palvel kuni kahe aastani;
- 4) riigi- ja omavalitsuste koolide ning õigustega erakoolide õpilastel hariduse jätkamiseks — õpilaste eneste sellekohasel palvel järgmiselt:
 - a) merekoolide, Tallinna Tehnikumi, sellele vastavate ja selle ning kõrgemate õppeasutiste vahepealsete tehnikakoolide õpilastel — kuni selle aasta 10. juunini, mille jooksul nad saavad 25-aastaseks;
 - b) kõigi teiste õppeasutiste õpilastel, välja arvatud algkoolid ja kõrgemad õppeasutised — kuni selle aasta 10. juunini, mille jooksul nad saavad 23-aastaseks;
 - c) kõrgemate tehniliste õppeasutiste üliõpilastel ning ülikoolides keemiat, arsti-, loomaarsti- või rohuteadust või tehnilisi teadusi õppivatel üliõpilastel — kuni selle aasta 10. juunini, mille jooksul nad saavad 27-aastaseks.

Välisriikide koolides õppivatel Eesti kodanikkudel lükatakse ajateenistusse võtmine edasi hariduse jätkamiseks samadel alustel kui Vabariigi koolide õpilastele. Kahtluse korral, kas välisriigi kooli, mille õpilane palub ajateenistusse võtmist edasi lükata, lugeda ajateenistusse võtmise edasilükkamist õigustavate koolide hulka, otsustab küsimuse Sõjavägede Juhataja kokkuleppel Haridus- ja Sõjaministriga.

Punktides 1, 2 ja 4 tähendatud juhtudel otsustab edasilükkamise sõjaväeringkonna ülem, punktis 3 tähendatud juhtudel — sõjaväeteenistuskomisjon.

§ 59. Palved ajateenistusse vastuvõtmise edasilükkamiseks esitatakse hiljemalt 15. septembriks selle sõjaväeringkonna ülemale, kelle piirkonnas paluja on registreeritud kutsealusena.

Eelmise (58.) paragrahvi p. 3 põhjal esitatud palvele lisandatakse vastavad tõendused elukoha järgi kohalikult linnapolitseilt või omavalitsusasutistelt paluja varalise ja perekondliku seisu kohta või kohaliku riigi- või omavalitsusteenistuses oleva arsti tunnistus paluja perekonnaliikmete töövõime kaotuse kohta.

Eelmise (58.) paragrahvi p. 4 põhjal antud palved esitatakse vastavate koolijuhatajate kaudu. Välisriikide koolides õppijad esitavad oma palved Haridusministeeriumi kaudu.

Kui kutsealune, kelle ajateenistusse võtmine on hariduse jätkamiseks edasi lükatud, lahkub koolist enne temale vastuvõtmiseks määratud tähtaega, on ta kohustatud sellest teatama vastava sõjaväeringkonna staabile seitsme päeva jooksul pärast koolist lahkumist.

7. peatükk.

Vabatahtlikud.

§ 60. Vabariigi meeskodanikkudel võimaldatakse astuda ajateenistusse ka enne kutse-ealiseks saamist.

Enne kutse-ealiseks saamist ajateenistusse astujaid nimetatakse vabatahtlikkudeks.

§ 61. Vabatahtlikke võib võtta ajateenistusse ainult Sõjavägede Juhataja poolt määratud arvul.

§ 62. Vabatahtlikku võib võtta ajateenistusse, kui ta vastab järgmistele nõuetele:

- 1) on vähemalt 17-aastane;
- 2) on oma tervise ja kehaehituse poolest kõlblik riviteenistusse;
- 3) ei ole vahi- ega valvealune;
- 4) ei ole kohtu poolt karistatud niisuguse karistusega, mis ei võimalda riigiteenistusse astumist.

§ 63. Vabatahtlikult ajateenistusse astuda soovija esitab hiljemalt üks kuu enne vastuvõtmiseks määratud tähtaega kohaliku sõjaväeringkonna staabi ülemale vastava palve, lisandades sellele järgmised dokumendid:

- 1) vanust tõendava dokumendi või selle tõestatud ära kirja;
- 2) haridust tõendava dokumendi või selle ära kirja;
- 3) politseitunnistuse selle kohta, et paluja vastab eelmise (62.) paragrahvi p. 3 ja 4 nõuetele;
- 4) vanemate või hooldajate või eestkostjate tõestatud allkirja selle kohta, et nad nõustuvad paluja vabatahtlikult ajateenistusse astumisega.

§ 64. Määratud ajal vastuvõtmisele või pärast vastuvõtmist väeossa saatmiseks kogumiskohta mitteilmunud vabatahtlikud loetakse loobunuiks vabatahtlikult ajateenistusse astumisest.

8. peatükk.

Sõjaväeorkestrite õpilased.

§ 65. Sõjaväeorkestritesse võib võtta õpilasteks meeskodanikke, kes vastavad järgmistele nõuetele:

- 1) on täitnud koolikohustuse ja on vähemalt 14 aasta vanused;
- 2) on tervislikult kõlblikud orkestriteenistuseks;
- 3) on laitmata elukommetega;
- 4) omavad muusikalist andi ja kuulmist.

Kui orkestri-õpilaseks astuda soovija on alaealine, siis on ta kohustatud esitama vanemate või hooldajate või eestkostjate allkirja selle kohta, et nad nõustuvad soovija orkestri-õpilaseks astumisega.

§ 66. Sõjaväeorkestrite õpilasi võtab teenistusse orkestri kuuluvuse järgi vastav väeosaülem diviisiülema nõusolekul.

§ 67. Sõjaväeorkestrite õpilased loetakse tegelikus sõjaväeteenistuses olevateks ning nad saavad palka, toitu, riideid ja muud varustist ühel alusel ajateenijatega.

Sõjaväeorkestrite õpilaste teenistust ajateenistuseks ei loeta. Ajateenistuse nad on kohustatud ära kandma üldistel alustel.

9. peatükk.

Sõjaväe-õppeasutiste õpilased.

§ 68. Sõjaväe-õppeasutistesse võetakse vastu õpilasi vastavates seadlustes ettenähtud tingimustel ja korras.

§ 69. Sõjaväe-õppeasutiste õpilased loetakse tegelikus sõjaväeteenistuses olevateks ja aega mitteteeninuil võetakse õppeasutises veedetud aeg ajateenistuse arvele.

10. peatükk.

Reservlaste arvestamine.

§ 70. Reservlastest kuuluvad arvestamisele:

- 1) ohvitserid ja kõrgema haridusega muud reservlased — kogu reservis viibimise aja kestusel;
- 2) kõik muud reservlased — kuni selle kalendriaasta lõpuni, mille jooksul nad saavad 45-aastaseks.

Riigivanemal on õigus p. 2 tähendatud reservlastest määrata arvestamisele ka vanemaid kui 45-aastasi, kas kõiki või osaliselt, ja vabastada arvestamisest aega veel mitte teeninud 17—20-aastasi reservlasi, kas kõiki või osaliselt.

§ 71. Reservlasi arvestavad nende elukoha järgi: maal — valla- ja alevivalitsused, linnas — vastavad linna politseiyaoskonnad.

Erandina arvestavad:

- 1) vangistusasutistes vahi all viibijaid — vastavad vangistusasutised;
- 2) käesoleva seaduse § 93 ja 95 tähendatud reservlasi — asutised ja ettevõtted, kus need reservlased teenivad.

§ 72. Eelmises (71.) paragrahvis nimetatud arvestamisasutiste tegevust reservlaste arvestamise alal juhivad ning nendelt vajalikkude andmete koondamist teostavad:

- 1) igas sõjaväeringkonnas — sõjaväeringkonna staap;
- 2) üleriigiliselt — Sõjavägede Staap.

§ 73. Arvestamisasutiste tegevust reservlaste arvestamise alal on õigus igal ajal revideerida kas isiklikult või alluvate kaudu:

- 1) igas sõjaväeringkonnas — sõjaväeringkonna staabi ülemal ja temast kõrgematel ülematel;
- 2) kõigis sõjaväeringkondades — Sõjavägede Staabi vastava ala osakonna ülemal ja temast kõrgematel ülematel.

§ 74. Arvestamiseks on meeskodanikud kohustatud end registreerima kohalikus arvestamisasutises (§ 71):

1) aega mitteteeninud:

- a) 17-aastased — selle aasta 1. jaanuariks, mille jooksul nad saavad 18-aastaseks;
- b) 17—35-aastased, kes kuuluvad registreerimisele, kuid mõnesugustel põhjustel ei ole end registreerinud eelmises punktis tähendatud ajaks — seitsme päeva jooksul, arvates arvestamisüksuse piirkonda ilmumise päevast;
- 2) reservi arvamisel — seitsme päeva jooksul pärast reservi arvamist;

- 3) elukoha muutmisel ühest § 71 esimeses lõikes tähendatud arvestamis-asutise piirkonnast teise — seitsme päeva jooksul pärast vanast elukohast lahkumist, registreerides end uues arvestamisasutises;
- 4) lahkudes ametikohalt, millistel teenijad käesoleva seaduse § 93 või 95 põhjal ei kuulu mobiliseerimisele või on vabastatud kogumiskohta ilmu-misest — seitsme päeva jooksul pärast ametist lahkumist;
- 5) välisriiki sõidu puhul — enne ärasõitu ja välisriigist tagasisõidu puhul — seitsme päeva jooksul tagasijõudmise päevast arvates.

Registreerimisel on meeskodanikud kohustatud esitama p. 1 tähendatud juhtudel — vanust tõendava dokumendi, p. 2—5 tähendatud juhtudel, välja arvatud välisriiki sõidu puhul enne ärasõitu — sõjaväeteenistuse tun-nistuse.

§ 75. Eelmise (74.) paragrahvi p. 3 ja 5 täitmine ei ole sunduslik, kui isik oma alalisest elukohast ajutiselt eemal viibib ja kui ajutine eemalvi-i-bimine ei kesta üle kolme kuu. Peale selle p. 3 täitmine ei ole sunduslik, kui isik lahkub ajutiselt oma alalisest asukohast kooliskäimiseks siseriigis.

Ajutiselt oma alalisest elukohast eemalviibimisel on reservlane kohusta-tud tarvitusele võtma abinõud selleks, et ta tegelikku sõjaväeteenistusse kut-sumise korralduse õigel ajal teada saaks ja tegelikult võiks ilmuda tähtjaks määratud kohta.

§ 76. Arvestamisel saadud andmete võrdlemiseks tegelikult arvel ole-vate reservlastega, samuti reservlaste sõjaväeteenistuskõlblikkuse kontrolli-miseks on õigus korraldada vajaduse järgi reservlaste kontrollkogumisi Sõjavägede Juhataja korraldusel.

§ 77. Isiklikust ilmumisest kontrollkogumistele on vabastatud:

- 1) käesoleva seaduse § 93 ja 95 tähendatud reservlased;
- 2) laeva- või sadamateenijad;
- 3) vahi all viibijad;
- 4) need, kes haiguse tõttu ei saa ilmuda.

Laeva- või sadamateenijate kohta on vastavad asutised ja ettevõtted kohustatud saatma kohaliku sõjaväeringkonna staabi ülemale mitteilumjate isikute nimekirja.

Vahi all viibijate kohta saadavad teateid kohaliku sõjaväeringkonna staabi ülemale need vangistusasutised, politseiasutised ning valla- ja aleviva-litsused, kelle juures nimetatud isikud vahi all viibivad.

Haiguse tõttu mitteilmunud on kohustatud saatma kohaliku sõjaväering-konna staabi ülemale haiguse tõenduse.

11. peatükk.

Reservlaste õppused.

§ 78. Reservlasi võivad õppustele kutsuda (§ 25):

- 1) sõjaväeringkonna ülemad — kuni viiepäevastele õppustele;
- 2) diviisiülemad — kuni seitsmepäevastele õppustele;
- 3) Sõjavägede Juhataja:
 - a) ohvitseri, sõjaväe-lendureid ja kõrgema haridusega reservlasi — kuni kahekuulistele õppustele;
 - b) muid reservlasi — kuni neljateistkümnepäevastele õppustele;
- 4) Riigivanem — pikemaajalistele kui p. 1—3 tähendatud õppustele.

§ 79. Järjekordsetest õppustest vabastatakse need:

- 1) kes tervislikkudel põhjustel ei saa võtta osa õppustest;
- 2) kelle majanduslik seisukord on iseäranis raske;
- 3) kes teenivad ametikohtadel, millistel reservlased ei kuulu mobiliseerimisele või on vabastatud kogumiskohta ilmunisest § 93 või 95 p. 2¹ ja 4 põhjal.

Õppustest vabastamise lähemad alused ja korra määrab Sõjavägede Juhataja.

§ 80. Õppustele mitteilmumise seaduslikkudeks põhjusteks loetakse käesoleva seaduse § 48 loendatud põhjused.

§ 81. Reservlastele, kes on kutsutud õppustele, mis kestavad viis päeva või vähem, sõjaväest palka ei maksta. Toitu saavad reservlased tähen-
datud õppuste puhul Sõjaministri poolt määratud normide kohaselt, kuna jalatseid ja riievarustist antakse neile ainult tarbe korral õppustele kutsuja (§ 78) otsusel.

§ 82. Õppustest võivad vabatahtlikult osa võtta ka õppustele mittekut-
situd reservlased Sõjavägede Juhataja poolt määratud korras.

§ 83. Reservohvitseride ja -allohvitseride ning ohvitseride ja allohvit-
seride ametikohtadele määratavate teiste reservlaste sõit riigiraudteedel, -lae-
vadel ja kõigil muudel riigi üldkasutatavatel liiklemisvahenditel nende alalist-
test elukohtadest õppuste kogumiskohtadesse ja õppustelt tagasi toimub
tasuta vastava sõjaväeringkonna staabi või väeosa poolt väljaantud tunnistuse
ettenäitamisel.

Tunnistuse vormi määrab Vabariigi Valitsus Sõjaministri ettepanekul.

12. peatükk.

Reservlaste mobiliseerimine.

§ 84. Reservlaste mobiliseerimist teostatakse vastavalt riigikaitse vaja-
dustele.

§ 85. Reservlaste mobiliseerimise eeltöid ja mobiliseerimist teosta-
takse, juhitakse ja revideeritakse samade asutiste ja isikute poolt, kes teosta-
vad, juhivad või revideerivad reservlaste arvestamise töid (§ 71, 72 ja 73).

§ 86. Igal asutisel ja isikul, kes on kohustatud osa võtma reservlaste
mobiliseerimise töödest, peab rahuajal olema valmis täpne ja olukorrale vastav
mobiliseerimistööde täielik kava, et mobiliseerimine võiks teostuda takistama-
tult.

§ 87. Otsus mobilisatsiooni väljakuulutamise kohta antakse Sõjavägede
staabi poolt viivitamata edasi täitmiseks nendele asutistele ja isikutele, kelle
tegevus on seotud mobilisatsiooni läbiviimisega.

Mobilisatsiooniotsuse levitamiseks on eelmises lõikes nimetatud asutis-
tel ja isikutel õigus kasutada igasuguseid side- ja liiklemisvahendeid, kusjuures
nende vahendite omanikud või kasutajad on kohustatud neid vahendeid vas-
tavate ametiisikute nõudmisel vastu vaidlemata andma kasutamiseks.

§ 88. Kohalikud sõjaväeasutised ja kodanlikud asutised, kes on saanud
mobilisatsiooni väljakuulutamise otsuse, on kohustatud selle edasi andma viivi-
tamata teistele asutistele, kui need teatavad, et nad seda veel ei ole saanud.
Viimased peavad sel juhul toimima nii, nagu oleksid nad otsuse saanud allu-
vuse korras.

§ 89. Mobilisatsiooni väljakuulutamisega on kõik mobilisatsiooni läbi-
viimise alal töötavad riigi- ja omavalitsusasutised kohustatud üle minema
samasuguse tööaja peale kui sõjaväeasutised.

§ 90. Mobilisatsiooni väljakuulutamise alal saadetavad telegrammid ja paketid toimetatakse edasi väljaspool igasugust järjekorda ja nende eristamiseks teistest nad kannavad pealkirja „mob alal“.

§ 91. Kõik riigi- ja omavalitsusasutised on kohustatud oma võimupiiride kohaselt abistama sõjaväeringkonna ülemaid reservlaste mobiliseerimisel.

§ 92. Valla- ja alevivalitsused ning politseijaoskonnad on kohustatud oma piirkonnas mobilisatsioonikäsu välja kuulutama ja kõik abinõud tarvitusele võtma, et mobilisatsiooni väljakuulutamine saaks võimalikult kiiresti teatavaks kõigile.

§ 93. Mobiliseerimisele ei kuulu Riigivanem ja Riigikontrolör ega Riigikogu, Vabariigi Valitsuse ja Riigikohtu liikmed.

§ 94. Mobiliseerimisele kuuluvad reservlased on kohustatud ilmuma kogumiskohtadesse määratud tähtajal. Kogumiskohad ja ilmumistähtjad määratakse sõjaväeringkonna ülema poolt selle arvestusega, et kodanikule jääks pärast mobilisatsioonikäsu teadasaamist aega vähemalt 3 tundi koduste asjade korraldamiseks.

§ 95. Mobiliseerimisele kuuluvatest reservlastest on kogumiskohtadesse ilmumisest (§ 94) vabastatud:

- 1) Sõjaministeeriumis ja sõjaväes teenivad reservlased;
- 2) need, kes teenivad riigi- või omavalitsusasutistes või -ettevõtetes niisugustel ametikohtadel, kust neid ei ole võimalik ära võtta riiklikkudes huvides;
- 3) need, kes oma ameti tõttu on kohustatud osa võtma mobilisatsiooni teostamisest;
- 4) need, kes teenivad eraettevõtetes ja -asutistes ja keda riiklikkudes huvides ei ole võimalik ära võtta nende tegevuse või töö juurest.

Punktis 2 tähendatud ametikohtade nimestiku kinnitab Riigivanem Sõjaministri ettepanekul.

Punktides 3 ja 4 tähendatud ametikohtade või isikute nimestikud kinnitab Sõjavägede Juhataja.

§ 96. Mobiliseeritavad peavad ilmuma kogumiskohta (§ 94) omal jõul ja kulul, kui kogumiskoht asub selle arvestamisüksuse piirides, kus mobiliseeritav elab.

Asub aga kogumiskoht väljaspool arvestamisüksuse piire ja seejuures on mobiliseeritavate asukohast kaugemal kui 15 kilomeetrit, on kohalikud omavalitsusasutised kohustatud saatma mobiliseeritavad sinna omal kulul, kasutades selleks neil saadaval olevaid kõige kiiremaid liiklemisvahendeid.

§ 97. Välisriikides viibivad mobiliseerimisele kuuluvad reservlased on kohustatud pärast mobilisatsiooni väljakuulutamist viivitamata ilmuma Eestisse mobilisatsioonikäsu täitmiseks.

§ 98. Reservohvitseridel ja ohvitseride ametikohtadele määratavatel muudel reservlastel on sõit kogumiskohtadesse Eesti Vabariigi piirides raud- ja veeteedel ning omnibustel tasuta kogumiskohta ilmumise teadaande ettenäitamisel, mida annavad välja sõjaväeringkonna staabid või Sõjavägede Staap.

Teadaande vormi määrab Vabariigi Valitsus Sõjaministri ettepanekul.

§ 99. Mehaaniliste veo- ja liiklemisvahendite juhid, kes teenivad niisugusel veo- või liiklemisvahendil, mis mobilisatsiooni korral kuulub sõjaväkke võtmisele, on kohustatud ilmuma ühes nimetatud veo- või liiklemisvahendiga vahendile määratud kogumiskohta.

Veo- või liiklemisvahendi sõjaväkke võtmisel on nad kohustatud ilmuma ühes veo- või liiklemisvahendiga väeossa, kuhu veo- või liiklemisvahend määrati.

Käesoleva paragrahvi alla ei kuulu reservohvitserid ega ohvitseride ametikohtadele määratavad muud reservlased.

§ 100. Administratiiv-korras või kohtu poolt määratud aresti kandmisel vahi all viibivad mobiliseerimisele kuuluvad reservlased vabastatakse mobilisatsiooni väljakuulutamisel vahi alt ja nad on kohustatud ilmuma kogumiskohtadesse ühel alusel teistega.

§ 101. Kõik asutised, ettevõtted ja isikud, kelle juures teenivad kogumiskohtadesse käsutatud reservlased, on kohustatud nendega ära õiendama saada oleva teenistustasu kohe pärast mobilisatsiooni väljakuulutamist koha peal.

§ 102. Kogumiskohtades reservlaste vastuvõtmiseks vajalikud ruumid määrab kohalik omavalitsus juba rahu ajal vastava sõjaväeringkonna ülema nõudmisel. Mobilisatsiooni väljakuulutamisel annavad omavalitsused nimetatud ruumid viivitamata kasutamiseks sõjaväele. Ruumide sisseseade, kütte ja valgustuse eest hoolitsevad omavalitsused.

§ 103. Kogumiskohta ilmudes peab igal reservlasel olema kaasas:

- 1) sõjaväeteenistuse tunnistus;
- 2) kolme päeva leib;
- 3) lusikas;
- 4) vähemalt kolmeks kuuks kõlblikud aastaajale vastavad riided ja saapad;
- 5) kaks komplekti ihupesu ning ajavahemikul 1. septembrist kuni 1. maini peale selle veel soe särk või soe vest või kampsun, üks paar sooje sokke ja üks paar kindaid.

Kaasatoodud varustise eest maksab väeosa reservlastele tasu Sõjainistri poolt määratud normide järgi.

§ 104. Reservlaste tervislik järelevaatus teostub reservlaste kogumiskohtades või väeosades.

Reservlaste tervisliku järelevaatus toimetamiseks vajalikud arstid määrab kohalik sõjaväeringkonna ülem. Temal on õigus selleks määrata iga arsti, kusjuures riigi- või omavalitsusteenistuses olevate arstide suhtes, kes ei kuulu mobiliseerimisele, on vajalik vastava ministeeriumi nõusolek.

§ 105. Need reservlased, kes järelevaatus toimetava arsti arvates on tegelikult sõjaväeteenistuseks kõlbmatud, saadetakse järelevaatusle sõjaväeteenistus-komisjoni. Viimase otsus on sõjaväeteenistuskõlblikuks tunnustatute kohta lõplik ega võimalda edasikaebamist.

§ 106. Parandatavate haiguste või kehaliste puuete all kannatavate reservlaste mobiliseerimine lükatakse edasi terviseparanduslikul otstarbel ühesugustel alustel ja korras kutsealuste ajateenistusse võtmise edasilükkamisega (§ 56), kuid korraga mitte rohkem kui kuueks kuuks.

§ 107. Kõik sõjaväeteenistuskõlblikuks tunnustatud reservlased loetakse mobiliseerituks kõlblikuks tunnustamise hetkest arvates.

Mobiliseerituks loetakse ka käesoleva seaduse § 95 põhjal kogumiskohtadesse ilmumisest vabastatud reservlased mobilisatsiooni koha peal väljakuulutamise hetkest arvates.

§ 108. Mobiliseeritud reservlased määratakse mobiliseerimiskava kohaselt kas tegelikku sõjaväeteenistusse Sõjainisteeriumi või sõjaväe-üksustesse

või -asutistesse või, vastavalt riigikaitse vajadustele, lastakse kas kõik või osaliselt kuni korralduseni koju.

Vajaduse korral võib Sõjavägede Ülemjuhataja ka juba väeosadesse või asutistesse määratud reservlastest üksikuid liike kuni korralduseni koju lasta.

§ 109. Sõjamineisteriumi ja sõjaväe-üksustesse ja -asutistesse määratud reservlased, samuti § 95 p. 1 tähendatud reservlased loetakse tegelikku sõjaväeteenistusse astunuiks mobiliseerimishetkest (§ 107) arvates.

Mobiliseeritud, kuid kuni korralduseni koju lastud reservlaste tegelikku sõjaväeteenistusse kutsumise korral loetakse nad tegelikku sõjaväeteenistusse astunuiks väeosas või asutisse ärasaatmiseks määratud kogumiskohta ilmumise hetkest või, kui nad ilmuvad otsekohe väeosas või asutisse, väeosas või asutisse ilmumise hetkest.

§ 110. Tegelikku sõjaväeteenistusse määramisest vabastatakse § 95 p. 2, 3 ja 4 tähendatud reservlased kuni tähtaegadeni, mis ette nähakse sama paragrahvi alusel kinnitatud nimestikkudes.

§ 111. Kuni korralduseni koju lastud mobiliseeritud reservlastel on õigus tagasi saada oma endisi teenistuskohi, kui nad ilmuvad tagasi hiljemalt viie päeva jooksul mobilisatsiooni väljakuulutamise päevast arvates.

§ 112. Kuni korralduseni koju lastud mobiliseeritud reservlased alluvad üldistele, kõigi reservlaste kohta kehtivatele seadustele, seadlustele ja määrustele. Peale selle nad on kohustatud:

- 1) igal ajal valmis olema tegelikku sõjaväeteenistusse astumiseks Sõjavägede Ülemjuhataja määramisel;
- 2) osa võtma neile korraldatavatest õppustest, tagala- või sisekaitseteenistusest või muudest riigikaitse huvide kohastest ülesannetest Sõjavägede Ülemjuhataja poolt antud korralduste kohaselt.

§ 113. Täites eelmise (112.) paragrahvi p. 2 tähendatud kohuseid, on kuni korralduseni koju lastud mobiliseeritud reservlastel samad õigused ja kohused kui tegelikus sõjaväeteenistuses olevatel sõjaväelastel. Nimetatud kohuste täitmise eest reservlased ei saa riigilt palka. Toitu, riietust ja jalatseid võib neile anda vajaduse korral Sõjavägede Ülemjuhataja poolt määratud alustel.

§ 114. Käesoleva seaduse § 99 põhjal väeosas ilmunud mobiliseerimisele mittekuuluvaid mehaaniliste veo- ja liiklemisvahendite juhte ning väeosa arsti poolt sõjaväeteenistuskõlbmatuks leitud mobiliseerimisele kuuluvaid mehaaniliste veo- ja liiklemisvahendite juhte on väeosa ülemal õigus oma käsutuses pidada kuni ühe nädalani ja arvata neid selleks ajaks väeosas toidule sõjaväenormide kohaselt. Hiljemalt nimetatud tähtaja lõpul saadetakse mobiliseerimisele kuuluvad, kuid väeosa arsti poolt kõlbmatuks leitud juhid sõjaväeteenistus-komisjoni järelevaatusele, kuna mobiliseerimisele mittekuuluvad juhid saadetakse tagasi oma elukohta või võetakse tegelikku sõjaväeteenistusse, kui on vajadust nende järele ja kui nad ise soovivad astuda sõjaväkke.

§ 115. Kogumiskohta määratud ajaks mitteilmunudel loetakse seaduslikkudeks mitteilmumise põhjusteks käesoleva seaduse § 48 ettenähtud takistused. Pärast nimetatud takistuste möödumist on tähtajal mitteilmunud kohustatud otsekohe ilmuma kohaliku sõjaväeringkonna staapi teenistusse vastuvõtmiseks.

Tähtajaks mitteilmumise põhjuste seaduslikkuse üle otsustab sõjaväeringkonna ülem.

§ 116. Mobilisatsiooni korral ja sõjaajal võib Sõjavägede Ülemjuhataja igal ajal kutsuda uuele järelevaatusele ja määrata tegelikku sõjaväeteenistusse kodanikke, kelle tegelikku sõjaväeteenistusse võtmine on lükatud edasi käesoleva seaduse § 56, 58 või 106 põhjal.

§ 117. Mobilisatsiooni korral ja sõjaajal võetakse tegelikku sõjaväeteenistusse mobiliseerimisele mittekuuluvaid kodanikke vabatahtlikkudena Sõjavägede Ülemjuhataja poolt määratud alustel ja korras.

13. peatükk.

Katsemobilisatsioon.

§ 118. Reservlaste mobiliseerimisest ning sellega seotud töödest ning eeltöödest osavõtivate asutiste ja isikute ning Sõjaministeeriumi ja sõjaväeüksuste ja -asutiste mobilisatsiooni korraks valmisoleku kontrollimiseks võib teostada reservlaste katsemobilisatsioone.

§ 119. Katsemobilisatsioonid teostatakse Sõjaministri ettepanekul Riigivanema otsusega ja viiakse läbi ühesugustel alustel ja korras reservlaste mobiliseerimisega.

§ 120. Katsemobilisatsiooni puhul tegelikus sõjaväeteenistuses viibitud aeg võetakse reservlastele õppuste aja (§ 25) arvele.

14. peatükk.

Kodanikkude vabastamine sõjaväeteenistusest.

§ 121. Sõjaväeteenistusest vabastatakse meeskodanikke ainult haiguste või kehaliste puuete tõttu sõjaväeteenistuskõlbatuaks tunnustamise korral.

§ 122. Sõjaväeteenistuskõlbatuaks tunnustamine kuulub käesoleva seaduse § 44 ettenähtud sõjaväeteenistus-komisjonide ja sõjaväehaiglate arstlike komisjonide võimkonda.

§ 123. Kui tegelikus sõjaväeteenistuses mitteolev kodanik soovib halva tervise pärast omal algatusel vabaneda sõjaväeteenistusest, on ta kohustatud sellest teatama kohaliku sõjaväeringkonna staabi ülemale ning ilmuma viimase poolt määratud kohta ja tähtajal arstlikule järelevaatusele, võttes kaasa sõjaväeteenistuse tunnistuse.

Sõit arstlikule järelevaatusele ja koju tagasi teostub kodaniku omal kulul.

Kui tervisliku seisukorra kindlakstegemiseks on vaja paigutada kodanikku teatavaks ajaks haiglasse järelekatsumisele, siis sellega seoses olevad kulud kannab riik.

Paragrahvi 47 eeskirjad on kehtivad ka käesolevas paragrahvis nimetatud juhtudel.

§ 124. Sõjaväeteenistusest vabanemist põhjustavate haiguste ja kehaliste puuete nimestikud kinnitab Vabariigi Valitsus Sõjaministri ettepanekul. Samades nimestikkudes tähendatakse ära ka haigused ja kehalised puuded või vigastused, mis põhjustavad kodanikkude tegelikku sõjaväeteenistusse võtmise edasilükkamist (§ 56 ja 106).

§ 125. Sõjaväeringkonna ülemal on õigus kutsuda igal ajal sõjaväeteenistus-komisjoni uuele järelevaatusele kodanikke, kes on vabastatud sõjaväeteenistusest, kuid kelle kohta kaebuse või muul teel on tekkinud kahtlus, et haigus või vigastus, mille põhjal kodanik vabastati, oli välja kutsutud kunstlikult või et vabastatu on arstlikul järelevaatusel haigust simuleerides viinud komisjoni eksiarvamusele.

§ 126. Sõjaajal on Sõjavägede Ülemjuhatajal õigus kutsuda uuele ärele vaatusele kõiki sõjaväeteenistusest vabastatud kodanikke.

15. peatükk.

Sõjaväeteenistuse Peakomisjon.

§ 127. Sõjaväeteenistuse Peakomisjon valvab sõjaväeteenistus-komisjonide ja sõjaväehaiglate arstlikkude komisjonide tegevuse järele ning vaatab läbi ja otsustab nimetatud komisjonide vastu tõstetud kaebused.

§ 128. Sõjaväeteenistuse Peakomisjon asub Sõjaministeeriumi juures. Sõjaväeteenistuse Peakomisjon koosneb Sõjaministeeriumi esindajast, sõjaväe esindajast, Siseministeeriumi esindajast, Kohtuministeeriumi esindajast, ühest arstist Sõjaministeeriumist ja ühest arstist Sotsiaalministri määramisel. Esindajad määratakse vastavate ministrite poolt. Sõjaväe esindaja määrab Sõjavägede Juhataja.

Peakomisjoni esimeheks on Sõjaministeeriumi esindaja, esimehe asetäitjaks — sõjaväe esindaja.

§ 129. Sõjaväeteenistuse Peakomisjonil on õigus:

- 1) igal ajal oma äranägemise järgi kontrollida kõiki sõjaväeteenistus-komisjonide ja sõjaväehaiglate arstlikkude komisjonide otsuseid;
- 2) igal ajal muuta eelmises (1.) punktis nimetatud otsuseid;
- 3) uuele arstlikule järelele vaatusele kutsuda sõjaväeteenistuskõlbmatuks tunnistatud isikuid, neid saata raviasutistesse järelekatsumisele või korraldada nende arstlikku järelele vaatust sõjaväeteenistus-komisjonide ja sõjaväehaiglate arstlikkude komisjonide kaudu.

§ 130. Sõjaväeteenistuse Peakomisjon kutsutakse kokku esimehe korraldusel vajaduse järgi.

Komisjon on otsusevõimeline, kui tema koosolekust võtab osa esimees või tema asetäitja ja vähemalt kaks liiget, nende hulgas üks arst.

Sõjaväeteenistuse Peakomisjoni otsused tehakse häälteenamusega lah-tisel hääletamisel. Häälte poolnemisel otsustab peakomisjoni esimehe hää-l.

16. peatükk.

Kaebused sõjaväeteenistuse asjus.

§ 131. Kaebused esitatakse kirjalikult.

§ 132. Kaebuse esitamine ei vabasta kaebajat käeolevas seaduses ettenähtud kohustest.

§ 133. Kaebusi kutsealuste registreerimisel ettetulnud vigade ja puuduste üle võib esitada kuni 15. septembrini kohaliku sõjaväeringkonna staabi ülemale selle asutise kaudu, kelle peale kaebus tõstetud. Viimane saadab kaebuse ühes vajalikkude õiendustega ja oma seletusega hiljemalt seitsme päeva jooksul, arvates kaebuse sissetuleku päevast, sõjaväeringkonna staabi ülemale.

§ 134. Sõjaväeringkonna staabi ülem on kohustatud kaebused läbi vaatama, vajaduse korral asja kohta täiendavaid andmeid koguma ja oma otsusest teatama kaebajale ja kaebuse vastuvõtnud asutisele hiljemalt seitsme päeva jooksul pärast otsuse tegemist.

§ 135. Kaebused sõjaväeteenistus-komisjonide ja sõjaväehaiglate arstlikkude komisjonide otsuste peale võib esitada Sõjaväeteenistuse Peakomisjoni nimele ühe kuu jooksul pärast otsuse teatavakstegemist selle asutise kaudu,

kelle juures asuva komisjoni otsuse peale kaevatakse. Tähendatud asutis saadab kaebuse ühes vajalikkude dokumentidega, õiendustega ja seletustega 14 päeva jooksul Peakomisjonile.

§ 136. Peakomisjon on kohustatud uuesti arstlikult läbi vaatama ainult neid isikuid, kelle kohta komisjonide otsused ei ole tehtud ühel häälel. Isikud, kelle kohta otsus komisjonis on tehtud ühel häälel, vaatab Peakomisjon uuesti arstlikult läbi ainult siis, kui ta peab seda vajalikuks.

§ 137. Peakomisjoni otsused antakse asjaosalistele teada seitsme päeva jooksul pärast otsuse tegemist. Kui otsused on tehtud Sõjaväelaste pensioniseaduse alusel, siis toimitakse selle seaduse eeskirjade järgi.

§ 138. Peakomisjoni otsuste peale võib edasi kaevata Sõjaministrile ühe kuu jooksul otsuse teatavakstegemise päevast arvates.

17. peatükk.

Kodanikkude sõjaväeteenistusse kutsumisega, vastuvõtmisega ja arvestamisega seotud kulud.

§ 139. Kodanikkude sõjaväeteenistusse kutsumisega, vastuvõtmisega ja arvestamisega seotud kulud kannavad asutised, kes kulud teinud, oma summadest, kui see käesolevas seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

§ 140. Sõjaväeteenistus-komisjonide liikmetele ja komisjonide abitööjõududele makstakse väljasõitudel päeva- ja sõiduraha Sõjaministeeriumi eelarvest. Sõitudel raud- ja veeteedel võib neile anda sõiduraha asemel sõjaväe-sõidupileti.

§ 141. Sõjaväeteenistusse kutsutud kodanikud ei saa enne tegelikku sõjaväeteenistusse astumist riigilt mingisugust tasu ega varustist, välja arvatud § 113 tähendatud juhud.

§ 142. Tegelikku sõjaväeteenistusse astunud kodanikud saadetakse neile määratud teenistuskohadesse riigi kulul.

§ 143. Sõjaväelased saavad palka, toitu ja muud varustist tegelikku sõjaväeteenistusse astumise päevast eriseadlustes ettenähtud alustel, välja arvatud § 81 ettenähtud erandid.

§ 144. Paragrahvi 52 põhjal Sõjaväeteenistuse Peakomisjoni järele-vaatusele saadetavatele ja § 129 põhjal Sõjaväeteenistuse Peakomisjoni poolt kontrollimise otstarbel järele-vaatusele või järelekatsumisele kutsutud kodanikkudele antakse kohaliku sõjaväeringkonna staabi ülema poolt Peakomisjoni või haiglasse ja sealt tagasisõiduks raud- ja veeteedel sõjaväe-sõidupilet.

§ 145. Tegelikust sõjaväeteenistusest vabastatud kodanikud saadetakse raud- ja veeteedel nende alalisele elukohale lähema raudteejaamani või sadamani riigi kulul.

Ühenduse puudumisel veeteedel saadetakse tegelikust sõjaväeteenistusest vabastatud kodanikud nende alalisele elukohale lähema sadamani muil liiklemisvahendeil riigi kulul.

18. peatükk.

Tööteenistus.

§ 146. Paragrahvi 13 põhjal sõjaväeteenistuse asemel tööteenistusse määratud meeskodanikkude tööteenistuse kestus ja selle käik on ühesugune käesoleva seaduse teises peatükis käsitletud sõjaväeteenistuse kestusega ja selle käiguga ning tööteenistuskohuslikkudel kodanikkudel on tööteenistuse suhtes samasugused kohused kui sõjaväeteenistuskohuslikkudel kodanikkudel sõjaväeteenistuse suhtes.

§ 147. Tegelikus tööteenistuses olevad töökohuslased alluvad sõjaväelisele korrale ühesugustel alustel sõduritega.

§ 148. Tööteenistuskohuslike kodanikkude tööteenistusse võtmine ja sellest vabastamine toimub ühel ajal ja alusel sõjaväeteenistuskohuslike kodanikkude sõjaväeteenistusse võtmisega ja sellest vabastamisega, kusjuures tegelikku tööteenistusse võtmist võib edasi lükata ainult tervislikkudel ja majanduslikkudel põhjustel.

§ 149. Sõjaväeteenistuse asemel töid täitma kohustatud kodanikud peetakse tööteenistuskohuslike arvel samade asutiste poolt, kes arvestavad sõjaväeteenistuskohuslike kodanikke, kusjuures tööteenistuskohuslikud kodanikud on arvestamise suhtes kohustatud täitma samu määrusi kui sõjaväeteenistuskohuslikud kodanikud.

§ 150. Tööteenistuskohuslikkudel kodanikkudel, kes mõistetud sunnitööle sõjaväeteenistuses oleku ajal, võetakse nende poolt ära teenitud sõjaväeteenistusaeg tööteenistusaja arvele.

§ 151. Tööteenistuskohuslikud kodanikud, kes armuandmise või vastavates seadustes ettenähtud korras on tagasi saanud sunnitööle mõistmisega kaotatud kodanikuõigused, võetakse vastava arvestamisasutise poolt sõjaväeteenistuskohuslike kodanikkude arvele ja määratakse vastavalt vanusele kas tegelikku sõjaväeteenistusse või reservi, kusjuures nimetatud kodanikkude poolt täidetud tööteenistusaeg võetakse sõjaväeteenistusaja arvele.

Sõjaväes teenimise õiguse tagasisaamisest on iga tööteenistuskohuslik kodanik kohustatud teatama viivitamata kohalikule arvestamisasutisele.

§ 152. Töödele määramist korraldab rahuajal Sõjaminister kokkuleppel Siseministriga, sõjaajal — Sõjavägede Ülemjuhataja.

§ 153. Tegelikult tööteenistuse ajal saavad tööteenistuskohuslikud kodanikud palka ja varustist ühesugustel alustel reameestega.

§ 154. Sõjaministril on õigus tarbe korral ära jätta tööteenistuskohuslike kodanikkude tegelikku tööteenistusse kutsumist.

19. peatükk.

Vastutuse kord sõjaväeteenistuskohuste rikkumise eest.

§ 155. Kutsealuseid, kes mõjuva põhjuseta ei ilmunud tegelikku sõjaväeteenistusse vastuvõtmiseks määratud kohta määratud ajal või kes ei ilmunud määratud tähtajaks arstlikule järelekatsumisele või järelevaatamisele, kuid ilmusid kuni sama aasta 31. detsembrini, karistatakse, kui nad teenistusse vastu võetakse, sõjaväeringkonna ülema poolt distsiplinaarkorras.

§ 156. Isikuist, keda tuleb vastutusele võtta sõjaväeteenistuskohustest kõrvalehoidmise eest, on sõjaväeringkonna staabi ülem kohustatud teatama vastavatele politseiasutistele, kes algavad tähendatud isikute otsimist ja nende kriminaaljälitamist.

Oma korraldustest sõjaväeteenistuskohustest kõrvalehoidjate otsimise suhtes ja nende kohta jaoskonnakohtute poolt tehtud kohtuotsustest teatavad politseiasutised vastava sõjaväeringkonna staabi ülemale.

§ 157. Arvestamismäärused täitmata jätnud resevlaste kriminaaljälitamine lasub politseil, kes algab jälitamist kas omal algatusel või Sõjavägede Staabi, sõjaväeringkonna staabi või kohalikkude arvestamisasutiste teadete põhjal. Neis asjus järgnenud kohtuotsustest teatab politsei neile sõjaväeasutistele või ametiisikutele, kellelt ta sai teated.

§ 158. Õppuste ajal reservlasele distsiplinaarkaristusena määratud, kuid kandmata jäänud kartserarest või arest garnisoniarestimajas viiakse täide vahetult pärast õppuste lõppu. Karistuse kandmise ajal loetakse reservlane tegelikus sõjaväeteenistuses olevaks, kuid tähendatud arestis viibitud aega õppusajana ei arvestata ja selle aja eest temale Sõjaministeeriumist või sõjaväest palka ei maksta.

Tarbe korral võib õppuste ajal kandmata jäänud kartseraresti täide viia politsei arestimajades vastavate sõjaväe- ja politseivõimude kokkuleppel.

20. peatükk.

Lõppeeskirjad.

§ 159. Käesoleva seaduse elluviimiseks ja teostamiseks on õigus anda vajalikke määrusi ja juhendeid:

- 1) Sõjaministril — Sõjaväeteenistuse Peakomisjoni tegevuse kohta;
- 2) Sõjavägede Juhatajal, kokkuleppel Sõjaministriga ja Siseministriga:
 - a) kutsealuste ja vabatahtlike registreerimisega, ajateenistusse vastuvõtmisega, ajateenistusse vastuvõtmise edasilükkamisega, reservlaste arvestamisega ja õppustele kutsumisega ning kodanikkude sõjaväeteenistusest vabastamisega seotud tööst osavõtivate asutiste ja isikute tegevuse kohta;
 - b) sõjaväeteenistus-komisjonide tegevuse kohta;
 - c) tööteenistuse korraldamise kohta.

§ 160. Käesolevas seaduses ohvitseridele ettenähtud eeskirju kohaldatakse ka sõjaväeametnike ja ohvitseride asetäitjate kohta.

II.

1916. aasta teisel poolel sündinud meeskodanikkude tegelikuks sõjaväeteenistuseks kõlblikkuse järelevaatust sõjaväeteenistus-komisjonides on mai-kuus 1937. aastal.

III.

Kõigis kehtivates seadustes, seadlustes, määrustes ja muudes aktides leiduvad nimetused „Kaitseminister“, „Kaitseministeerium“ ja „kaitsevägi“ ning kõik nendest sõnadest tuletatud muud nimetused loetakse käesoleva seaduse kehtimahakkamisega muudetuiks ja vastavalt asendatuiks nimetustega „Sõjaminister“, „Sõjaministeerium“ ja „sõjavägi“ ning nendest sõnadest tuletatud vastavate muude nimetustega.

IV.

Täisealisi meeskodanikke, kes ei ole sõjaväes ajateenistust täitnud, ei või määrata riigi- ega omavalitsusteenistusse, kui nad ei ole ajateenistuskohustest vabastatud seaduslikul alusel või kui neil ei ole ajateenistusse ilmumine edasi lükatud.

V.

Õppuste või katsemobilisatsiooni korral reservist tegelikku sõjaväeteenistusse võetud riigi- ja omavalitsusteenijatele jäävad alles tegelikku sõjaväeteenistusse astumisel nende ametikohad ja riigi- või omavalitsusasutiste poolt antud korterid. Tegelikus sõjaväeteenistuses olles saavad nad palka omal soovil kas endiste ametikohtade järgi neilt riigi- või omavalitsusasutistelt, kus nad teenisid enne tegelikku sõjaväeteenistusse astumist, või Sõjaministeeriumist või sõjaväest seal ettenähtud normide järgi.

Kui õppused kestavad viis päeva või vähem, siis õppustele kutsutud riigi- ja omavalitsusteenijad saavad palga oma endise ametikoha järgi neilt riigi- või omavalitsusasutistelt, kus nad teenisid enne tegelikku sõjaväeteenistusse astumist.

Pärast tegelikust sõjaväeteenistusest vabanemist kaotavad riigi- ja omavalitsusteenijad õiguse oma endiste ametikohtade ja korterite peale, kui nad mõjuvate põhjusteta ei ilmu ametisse ühe nädala jooksul pärast tegelikust sõjaväeteenistusest vabanemist.

VI.

Mobilisatsiooni või sõja korral reservist tegelikku sõjaväeteenistusse võetud riigi- ja omavalitsusteenijatele jäävad alles tegelikku sõjaväeteenistusse astumisel nende ametikohad, ja kui nad on perekonnainimesed, siis jäävad neile ka riigi- või omavalitsusasutiste poolt antud korterid nende perekondade kasutada.

Tegelikus sõjaväeteenistuses olles saavad mobiliseeritud riigi- ja omavalitsusteenijad palka mitte riigi- või omavalitsusasutistelt, vaid Sõjamineisteriumist või sõjaväest seal ettenähtud ametikohtade ja normide järgi.

Pärast tegelikust sõjaväeteenistusest vabanemist kaotavad riigi- ja omavalitsusteenijad õiguse oma endiste ametikohtade ja nende perekondadele kasutada jäetud korterite peale, kui nad mõjuvate põhjusteta ei ilmu ametisse ühe kuu jooksul pärast tegelikust sõjaväeteenistusest vabanemist.

VII.

Ajateenistuse täitmiseks tegelikku sõjaväeteenistusse võetud riigi- ja omavalitsusteenijad võetakse tegelikust sõjaväeteenistusest vabanemisel tagasi nende endistele ametikohtadele riigi- või omavalitsusasutistes, kui nad ilmuvad teenistusse ühe kuu jooksul pärast ajateenistusest vabanemist.

VIII.

Õppuste, katsemobilisatsiooni, mobilisatsiooni või sõja korral või ajateenistuse täitmiseks tegelikku sõjaväeteenistusse võetud riigi- või omavalitsusteenija tegelikus sõjaväeteenistuses oleku ajaks tema ametikohale palgatud asetäitja kuulub teenistusest vabastamisele või teisele ametikohale määramisele, kui tegelikust sõjaväeteenistusest vabanenud riigi- või omavalitsusteenija ilmub teenistusse ettenähtud tähtaja (V, VI ja VII osa) jooksul.

IX.

Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli seaduse (RT 122/123 — 1925) § 94 täiendatakse kolmanda lõikega ja kogu paragrahv pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 94. Õppetöö Ülikoolis korraldatakse nõnda, et teaduskondades peale üldiselt nõutavate eel- ja põhiainet omandamise võimalik on valida üksikuid teaduse erialasid õppimise aineks. Iga ala kohta töötavad teaduskonnad välja õppekavad kooskõlas teaduslike ja nende ameteksamite kohta maksvate riiklike nõudmistega ja Ülikooli Nõukogu üldiste juhtimõtetega.

Õppekavad kinnitab Ülikooli Nõukogu.

Riigikaitselist õpetust meessoost üliõpilastele korraldab Ülikool määrase alusel, mis antakse Riigivanemalt Sõjaväeteenistuse seaduse põhjal.

X.

Eesti Vabariigi Tallinna Teknikainstituudi seaduse (RT 54 — 1936) § 59 täiendatakse teise lõikega ja kogu paragrahv pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 59. Eesti Vabariigi Tallinna Teknikainstituudi õppekavad töötab välja Nõukogu ja esitab Haridusministrile kinnitamiseks.

Riigikaitsealist õpetust meessoost üliõpilastele korraldab Teknikainstituut määruse alusel, mis antakse Riigivanemalt Sõjaväeteenistuse seaduse põhjal.

XI.

Meremeeste seadust (RT 28 — 1928) täiendatakse paragrahvidega 3¹ ja 33¹ järgmises redaktsioonis:

§ 3¹. Laevaperemees ei või lõpetada teenistuslepingut tegelikku sõjaväeteenistusse õppustele kutsutud laevajuhiga tähendatud õppustele kutsumise ja õppustel viibimise tõttu töölt äraoleku pärast, kui tähendatud õppustele kutsutud laevajuht ilmub teenistusse ühe nädala jooksul pärast õppustest vabanemist. Õppustele kutsutul ei ole õigust nõuda laevaperemehelt teenistustasu töölt äraoleku aja eest.

§ 33¹. Teenistuslepingu lõpetamisel meremeestega nende tegelikku sõjaväeteenistusse õppustele kutsumise korral kohaldatakse § 3¹ eeskirja.

XII.

Põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seadust (RT 102 — 1921) täiendatakse paragrahviga 5¹ järgmises redaktsioonis:

§ 5¹. Tegelikku sõjaväeteenistusse õppustele kutsutud töölistega ei või põllupidajad lõpetada töö- või teenistuslepinguid tähendatud õppustele kutsumise ja õppustel viibimise tõttu töölt äraoleku pärast, kui tähendatud õppustele kutsutud isikud ilmuvad teenistusse või tööle ühe nädala jooksul pärast õppustest vabanemist. Õppustele kutsutuil ei ole õigust nõuda tööandjalt töö- või teenistustasu töölt äraoleku aja eest.

XIII.

Balti eraseadust täiendatakse paragrahviga 4188¹ ja 4220¹ järgmises redaktsioonis:

§ 4188¹. Tegelikku sõjaväeteenistusse õppustele kutsutud teenistuse-saajaga ei või teenistuseandja lõpetada teenistuslepingut tähendatud õppustele kutsumise ja õppustel viibimise tõttu teenistusest äraoleku pärast, kui tähendatud õppustele kutsutud isikud on teatanud õppustele minekust teenistuse-andjale ja kui nad ilmuvad teenistusse ühe nädala jooksul pärast õppustest vabanemist. Õppustele kutsutuil ei ole õigust nõuda tööandjalt teenistustasu teenistusest äraoleku aja eest.

§ 4220¹. Perelepingu lõpetamisel teenijaga tema tegelikku sõjaväeteenistusse õppustele kutsumise korral kohaldatakse § 4188¹ eeskirja.

XIV.

Tulumaksuseaduse (RT 63/64 — 1920) § 4 p. 1 muudetakse ja pannakse kehtima ühes paragrahvi sissejuhatava osaga järgmises redaktsioonis:

§ 4. Maksualuse tulu hulka ei arvata:

1) sõjaväelaste poolt tegelikus sõjaväeteenistuses olemise aja eest riigilt saadud teenistustasu rahas ja natuuras.

XV.

Linna kogukonnamaksu seaduse (RT 50 — 1936) II osa § 40³ muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 40³. Kogukonnamaksust on vabastatud:

- 1) tegelikus sõjaväeteenistuses olevad isikud — välja arvatud õppustele võetud reservlased — tegeliku sõjaväeteenistusaja kestusel ja kogu selle aasta jooksul, mil nad vabastatakse tegelikust sõjaväeteenistusest;
- 2) riigi-, omavalitsus- või eraasutiste hoolekandel ülalpeetavad, samuti ka riigi või omavalitsuse poolt hoolekandelist abi saavad isikud.

Linnavalitsusel on õigus vabastada kogukonnamaksust üksikuid isikuid nende palvel, kui selleks on mõjuvaid põhjusi. Need palved on tempelmaksuvabad.

XVI.

Alevi isikumaksu seaduse (RT 50 — 1936) II osa § 126⁴ muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 126⁴. Isikumaksust on vabastatud:

- 1) tegelikus sõjaväeteenistuses olevad isikud — välja arvatud õppustele võetud reservlased — tegeliku sõjaväeteenistusaja kestusel ja kogu selle aasta jooksul, mil nad vabastatakse tegelikust sõjaväeteenistusest;
- 2) riigi-, omavalitsus- või eraasutiste hoolekandel ülalpeetavad, samuti ka riigi või omavalitsuse poolt hoolekandelist abi saavad isikud.

Alevivalitsusel on õigus vabastada isikumaksust üksikuid isikuid nende palvel, kui selleks on mõjuvaid põhjusi. Need palved on tempelmaksuvabad.

XVII.

Kodakondsuse seaduse (RT 136 — 1922) § 20 teine lõige muudetakse ja kogu paragrahv pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 20. Eesti Vabariigi kodanikud, kui nad Vabariigi kodakondsusest soovivad lahkuda, peavad saatma sellekohase teadaande Siseministrile, milleks alaealistel vanusega alla 18 aasta on tarvilik vanemate või eestkostjate nõusolek. Teadaandes peab öeldud olema, missuguse riigi alamaks soovitakse astuda, samuti peab teadaande juures olema tarvilik tõendus vastuvõtmisnõusoleku kohta teise riigi poolt.

Kui sooviavaldaja ei ole tegelikus sõjaväeteenistuses ja on täitnud muud kodanikul lasuvad kohustused, otsustab Siseminister sooviavaldaja kodakondsusest vabastada; seejuures on 17—35-aastaste meeskodanikkude suhtes, kes ei ole täitnud sõjaväes ajateenistust, vajalik Sõjavägede Juhataja nõusolek. Seisab aga sooviavaldaja tegelikus sõjaväeteenistuses, siis tuleb sooviavaldus esitada sõjaväeliste ülemate kaudu alluvuse korras.

Siseministri eitava otsuse peale võib edasi kaevata administratiiv-kohtukorras.

XVIII.

Isikutõestamise ja liikumise seadust (RT 48 — 1930) täiendatakse paragrahviga 15¹ järgmises redaktsioonis:

§ 15¹. 17—35-aastastele meeskodanikkudele, kes ei ole sõjaväes ajateenistust täitnud, võib anda isiklikku välispassi välismaale sõiduks ainult sõjaväeringkonna ülema nõusolekul.

XIX.

Kriminaalkohtupidamise seadustiku (RT 89 — 1934) § 674 täiendatakse punktiga 6 ja pannakse kehtima ühes paragrahvi sissejuhatava osaga järgmises redaktsioonis:

§ 674. Samal ajal kohtuotsuste täitmisele pööramisega saadab prokurör kohtuotsustest ärakirjad teadmiseks:

6) reservlaste suhtes, kellele on mõistetud surmanuhtlus või sunnitöö või sõjaväeliste auastmete kaotusega ühendatud muu karistus, selle sõjaväeringkonna staabile, kus on isiku alaline elukoht.

XX.

Kriminaalseadustiku § 162, 164 ja 171 muudetakse ja pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 162. Kes oli kohustatud end registreerima sõjaväeteenistuse kutsealusena ja süüdlane selles, et ta seda kohust ei täitnud seaduses ettenähtud tähtjaks, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle saja krooni.

§ 164. Sõjaväeteenistuse kutsealune, kes oli kohustatud ilmuma sõjaväeringkonna ülema poolt väljakuulutatud kohta ja väljakuulutatud ajal tegelikku sõjaväeteenistusse vastuvõtmiseks või arstlikule järelekatsumisele või järelevaatamisele ja on süüdlane selles, et ta jäi mõjuva põhjuseta ilmumata, kuid keda pärast ilmutist või tabamist ei võetud vastu sõjaväeteenistusse, karistatakse:

kui ta ilmus kuni sama aasta 31. detsembrini, — arestiga mitte üle ühe kuu;

kui ta ilmus või tabati enne kolmekümne viie aastaseks saamist — vangimajaga mitte üle ühe aasta;

kui ta ilmus või tabati pärast kolmekümne viie aastaseks saamist — vangimajaga mitte üle kolme aasta.

§ 171. Reservlast, kes on süüdlane selles, et ta oma alalisest elukohast ajutiselt lahkudes ei võtnud tarvitusele vastavaid abinõusid selleks, et valitsuse korraldused tegelikku sõjaväeteenistusse kutsumise asjus ajutisel viibimiskohal jõuaksid kätte temale õigel ajal, karistatakse:

rahatrahviga mitte üle saja krooni.

XXI.

Käesolev seadus hakkab kehtima 1. aprillist 1937. Selle seaduse kehtimahakkamisega kaotab kehtivuse Kaitseväeteenistuse seadus (RT 43 — 1926, 54 — 1927, 1 — 1928, 93 — 1933, 18 — 1934, 6 ja 103 — 1936).

Tallinnas, 5. veebruaril 1937.

K. Päts
Peaminister
Riigivanema ülesannetes.

P. Lill
kindral-major
Kaitseminister.

117. Riigivanema otsus nr. 40.

27. jaanuaril 1937.

Haapsalu linna administratiiv-piirkonna laiendamiseks.

Alus: Vene Seisuste Seaduse (VSK IX k. 1899, järg 1912) § 689 lisa.

- I. Läänemaa Asuküla vallast eraldatakse ja arvatakse vann. maamõõtjate A. Martin'i ja H. Kangur'i poolt 23. ja 31. detsembril 1936 valmis-
tatud plaanide järgi 1. aprillist 1937 Haapsalu linna administratiiv-
piirkonda:

1. Kaitseväe kasutada oleva end. Uuemõisa maa-ala osa A 67	85,333 ha
2. Kiltsi mõisast lahutatud raadiojaama maa-ala (kinn. nr. 1232)	6,008 „
Kokku	91,341 ha

- II. Ülanimetatud maa-alade Haapsalu linna administratiiv-piirkonda arva-
misega lähevad Haapsalu linnale seadustes ettenähtud kõik avalikud
õigused ja kohused nende maa-alade ning seal asuvate elanikkude suhtes.

- III. P. 1 nimetatud plaanid hoida alal Siseministeeriumis.

K. P ä t s

Peaminister

Riigivanema ülesannetes.

K. E e n p a l u

Siseminister.

118. Riigivanema otsus nr. 41.

27. jaanuaril 1937.

Võru linna administratiiv-piirkonna laiendamiseks.

Alus: Vene Seisuste Seaduse (VSK IX k. 1899, järg 1912) § 689 lisa.

1. Võrumaa Aleksandri ja Kasaritsa valdadest eraldatakse ja arvatakse
Võru linna administratiiv-piirkonda 1. aprillist 1937 vannutatud maamõõtja
Oskar Kähr'i 15. detsembri 1936 plaanil näitatud järgmised maa-alad:

I. Aleksandri vallast:

1) end. Väimela mõisa järgi olevatest:		
a) mõisamaadest	0,68 ha	
b) talumaadest	18,92 „	19,60 ha
2) end. Joosu mõisa järgi olevatest talumaadest		4,01 „
3) end. Tilsi mõisa järgi olevatest:		
a) mõisamaadest	1,90 ha	
b) talumaadest	3,00 „	4,90 „
Kokku Aleksandri vallast		28,51 ha

II. Kasaritsa vallast:

1) end. Vana-Kasaritsa kroonumõisa järgi olevatest:

a) mõisamaadest	194,80 ha	
b) talumaadest	201,76 „	
c) veekogudest (Tamula järv)	216,20 „	612,76 ha

2) end. Vastse-Kasaritsa kroonumõisa järgi olevatest:

a) mõisamaadest	13,85 ha	
b) talumaadest	15,69 „	
c) veekogudest (Tamula järv)	15,24 „	44,78 „

Kokku Kasaritsa vallast 657,54 ha

Üldse kokku 686,05 ha

2. P. 1 nimetatud maa-alade Võru linna administratiiv-piirkonda arvamisega lähevad Võru linnale seadustes ettenähtud kõik avalikud õigused ja kohused nende maa-alade ning seal asuvate elanikkude suhtes.

3. P. 1 nimetatud plaan hoida alal Siseministeeriumis.

K. Päts

Peaminister

Riigivanema ülesannetes.

K. Eenpalu

Siseminister.

119. Sisekaitse ülema sundmääruse nr. 22 õiendus.

RT 14 — 1937 art. 112 all avaldatud Sisekaitse ülema sundmääruse nr. 22 lugeda § 2 kolmandas reas sõna kirjutises asemel kujutises.

Nõmme linnavolikogu otsus 15. detsembrist 1936

120. 1937 aasta linnamaksude võtmiseks Nõmmel.

1. Nõmme linnamaksud 1937 aasta peale jätta kehtima 1936 a. suurus, mis avaldatud RT 5 ja 38 — 1936, välja arvatud punkt 1 all tähendatud kinnisvaramaksu suurus, nimelt:

- 12% asemel võtta 11% maksu kinnisvaradelt, mis kuuluvad maksutamisele sissetulekute alusel, ja
- 1,2% asemel võtta 1,1% maksu kinnisvaradelt, mis kuuluvad maksutamisele väärtuse järele.

2. Linna kogukonnamaksu seaduse (RT 50 — 1936) alusel võtta linnale kogukonnamaksu 1937 a. eest kodanikelt, kelle alaline elukoht 15. detsembril 1936 oli Nõmme linna administratiivpiires, järgmiselt:

I liik:	Maksukohuslastelt, kes maksavad tulumaksu	
	kr. 150.— või rohkem	Kr. 20.—
II „	Maksukohuslastelt, kes maksavad tulumaksu	
	kr. 100.— kuni kr. 150.—	„ 16.—
III „	Maksukohuslastelt, kes maksavad tulumaksu	
	kr. 50.— kuni kr. 100.—	„ 12.—
IV „	Maksukohuslastelt, kes maksavad tulumaksu	
	kr. 25.— kuni kr. 50.—	„ 10.—
V „	Maksukohuslastelt, kes maksavad tulumaksu	
	kr. 15.— kuni kr. 25.—	„ 8.—
VI „	Maksukohuslastelt, kes maksavad tulumaksu	
	alla kr. 15.—	„ 6.—
VII „	Tulumaksuvabadelt kodanikelt	„ 4.—

1937 aasta kogukonnamaksu tasumise tähtpäevaks määrata 1. juuni 1937.

Isikult, kes ei ole maksnud neile määratud kogukonnamaksu tähtajaks, võtta viivitusraha 1% kuus, arvates poolikud kuud terveteks, kuid mitte alla 25 sendi. Linna kogukonnamaksu võtta 20—60 a. vanusega kodanikelt ja maksu arvestamise aluseks võtta 1936 a. tulumaks. Maksukohuslaste vanuse kriitiliseks momendiks, 20 aastaseks saamisel või 60 aasta ületamisel, lugeda 15. detsember 1936.

Linnapea L. Ojaveski.

Sekretär A. Malkus.

Võru ajutiselt maavalitsuselt 5. jaanuaril 1937 prot. nr. 59 p. 2 all vastu võetud ja Siseministrilt 20. jaanuaril 1937 kinnitatud

121. Sundmääruse ehitiste kohta Võrumaal muutmise määrus.

Alus: Ehitiste seaduse § 213 (VSK XII k. I j.) ning kohaliku omavalitsuse korraldamise määruse elluviimise määruse I osa lisa § 7 (VSKK 173 — 1917 art. 953) ja Maakondade ajutise valitsemise seaduse § 5 (RT 5 — 1934).

Sundmääruse ehitiste kohta Võrumaal (RT 34 — 1935) § 2 muudetakse ja pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 2. Uute tänavate rajamiseks, kruntide tükeldamiseks, ehitiste püstitamiseks, kapitaal-ümberehitusteks, juurde- või pealeehituste teostamiseks on vajalik sellekohane luba sellelt vallavalitsuselt, kelle administratiivpiirkonnas tükeldatav maa-alas asub.

Käesolev muudatus hakkab kehtima viieteistkümnendal päeval pärast avaldamist Riigi Teatajas.

Ajutise maavalitsuse esimees A. Kohver.

Sekretär J. Keiss.